Innspill til stillingsplan, idéhistorie

Som forsknings- og undervisningsfag er idéhistorie på IFIKK enestående i Norge. Faget har et godt studentgrunnlag og har rekruttert mange kandidater til sentrale posisjoner i norsk offentlighet (særlig i media og forlag). Idéhistorie er en viktig leverandør av både bredt orientert allmenndannelse og kritiske historiske perspektiver. Tradisjonelt har faget hatt en sterk offentlig profil og en unik posisjon innenfor humaniora når det gjelder samfunnsrelevans, gjennom aktiv formidling og samfunnskontakt. Mye av forskningen har hittil vært publisert på norsk, men dette er i ferd med å endre seg. Fagets ansatte publiserer nå i økende grad i prestisjetunge internasjonale kanaler, og dette er en aktivitet faget vil styrke og videreutvikle. Men dette er ikke nok. Faget vil i framtiden også forsøke å etablere en *faglig profil* og utvikle en tydeligere vitenskapelig *spisskompetanse*, som vil gjøre internasjonal deltagelse både naturlig og nødvendig. I tråd med de strategiske planene til UiO, HF og IFIKK vil idéhistorie derfor utlyse stillinger som har særlig stort potensiale for å knytte idéhistorie til internasjonale nettverk og som kan besettes av forskere med sterk internasjonal profil. Samtidig vil vi definere disse satsningsområdene på en slik måte at de uten videre kan omdannes og knyttes til undervisningsemner (framfor alt på 2000- og 4000-nivå), slik at emnene blir reelt forskningsbaserte. I denne satsningen vil idéhistorie søke å opprettholde koblingen til aktuelle debatter – også norske og nordiske – som faget hittil har vært kjent for. Fagområdene er således valgt fordi de bør være særlig egnet til å belyse sentrale problemstillinger knyttet til det 21. århundres store utfordringer på ulike områder.

Vi forslår følgende faste stillinger (i prioritert rekkefølge):

1. Den politisk tenkningens idéhistorie

I dagens turbulente verden er det mer påkrevet enn noen gang å utforske, analysere og problematisere de historiske røttene til dagens politiske tenkning. Den politiske tenkningens idéhistorie er et område som har vært sterkt fremme i fagmiljøet, for eksempel gjennom at Ellen Krefting, Thomas Krogh og Thor-Inge Rørvik har gitt vektige bidrag til Guttorm Fløistad (ed.), *Philosophy of Justice,* Springer 2015, eller gjennom Unn Falkeids kommende monografi *The Avignon Papacy Contested. Power and Politics in Fourteenth-Century Literature* (Harvard University Press), redaktøransvar i (sammen med Albert Russell Ascoli) og bidrag til *The Cambridge Companion to Petrarch (*Cambridge University Press, 2015) samt Line Cecilie Enghs kritikerroste *Gendered Identities in Bernard of Clairvaux's 'Sermons on the Song of Songs': Performing the Bride* (Brepols 2014).

Samarbeidsmuligheter internt og eksternt. Fagområdet skal i hovedsak ta for seg to problemstillinger: På den ene siden sentrale politiske temaer som hva er en stat, hva er en borger, hva er frihet – samt spørsmål knyttet til rettigheter og plikter, og på den andre siden den politiske tenknings egenart og de internasjonalt aksepterte standarder for hvordan denne typen tenkning skal studeres og formidles. I det første tilfellet vil hovedvekten ligge på det historiske og kontekstuelle, altså et perspektiv som ikke dekkes av statsvitenskap eller filosofi, og som dessuten er et internasjonalt kjerneområde med sterk forankring

i nyere «intellectual history». Denne tematikken vil kunne bidra både til å fremheve idéhistoriefagets egenart og til å legge forholdene til rette for tverrfaglig samarbeid og større forskningsprosjekter. I det andre tilfellet besitter idéhistoriefaget allerede teoretiske forutsetninger som gjør det særlig egnet til å behandle denne typen problemstillinger. Ved å vinkle denne idéhistoriske kompetansen inn mot det politiske feltet vil man i enda sterkere grad bidra til å utvikle kunnskaper som er både relevante og viktige i møtet med de store samfunnsutfordringene vi står overfor. Den politiske tenkningens idéhistorie er et etablert og aktivt felt, der idéhistorie ikke bare kan utnytte og dra veksler på omfattende nettverk, men der faget også har store muligheter for å tiltrekke seg fremragende og internasjonalt anerkjente forskere.

Potensial for eksternfinansiering. På grunn av den store kontaktflaten til andre felt vil dette fagområdet ha stor appell for alle instanser som bevilger penger til humaniora og samfunnsfag. Det er stor sannsynlighet for at idéhistorie her (gjerne sammen med filosofi) kan hente betydelige eksterne midler for kommende forskningsprosjekter. En stilling i politisk idéhistorie vil dermed kunne bidra til å gjøre IFIKK til et europeisk kraftsentrum for politisk tenkning og idéhistorie.

Potensial for undervisningssatsning. Det er viktig at idéhistoriefaget opprettholder og viderefører denne kompetansen, ikke minst med tanke på den delen av fagets emneportefølje som forutsetter grundige kunnskaper om den politiske idéhistorie. Disse emnene (IDE 2018/4018 og IDE 2060/4060) er blant fagets kjerneområder og har vist seg å være meget populære og godt besøkte både av studenter fra vårt eget studieprogram og andre steder fra. Hva faget formidler gjennom disse emnene er sentrale innsikter i politisk idéhistorie med hovedvekten på spørsmål som har hatt avgjørende betydning for utviklingen av vår tids politiske tenkning. Her finnes det også et potensial for bredere samarbeid med andre fag på HF så vel som mellom fakultetene (fremfor alt samfunnsvitenskap og juss/rettshistorie).

2. Modernitet, nyere tid

Moderniteten (her definert som perioden fra 1750 til i dag) har lenge vært et kjerneområde innen den internasjonale idéhistoriske forskningen. Idéhistorie har tradisjonelt hatt deler av både undervisning og forskning knyttet nettopp til modernitetens egenart eller til enkelttemaer som er sentrale i moderniteten. Faget har hatt betydelige forskningsbidrag både nasjonalt og internasjonalt innenfor fagområdet modernitet og var tidlig ute med å introdusere internasjonale trender for en norsk offentlighet. Nylige eksempler er: Ellen Kreftings solide bidrag i Krefting, Nøding, Ringvej (eds), *Eighteenth Century Periodicals as Agents of Change. Perspectives on Northern Enlightenment*, Leiden, Brill, 2015 og Espen Schaannings bok om Helvetius (*Lykkens politikk,* 2013).

Samarbeidsmuligheter internt og eksternt. En rekke av de temaene som har vokst frem som sentrale siden den franske revolusjon, er nøkkeltemaer i dagens samfunnsdebatt både nasjonalt og internasjonalt. Eksempler på dette er miljø, globalisering, menneskerettigheter, kjønn, offentlighet og kulturmøter. Dette er temaer det i dag er betydelig forskningsinteresse for, og det finnes derfor gode muligheter til tverrfaglig samarbeid både innad på fakultetet og på tvers av fakultetene, i tillegg til samarbeidsprosjekter internasjonalt.

Potensial for eksternfinansiering. Det pågår for tiden en heftig debatt om spørsmål knyttet til de nevnte temaene (miljø, globalisering, menneskerettigheter, kjønn, offentlighet og kulturmøter), og potensialet for å hente inn finansiering fra eksterne instanser anses derfor som stort.

Potensial for undervisningssatsning. Idéhistoriemiljøet har lang tradisjon for å bidra til studentenes dannelse ved at man har lagt vekt på at de gjennom hele utdanningsløpet skal tilegne seg innsikt i modernitetens kunnskapstradisjoner, og at de skal utvikle en bevissthet om normer og kulturelle forutsetninger i faget og samfunnet for øvrig. En stilling i fagområdet modernitet, nyere tid, vil styrke den forskningsbaserte undervisningen på området og bidra til å øke bevisstheten blant studentene om hvordan den moderne verden er blitt til og hva som kjennetegner den. Selv om stillingen først og fremst blir forankret i de siste 250 år, vil de idéhistoriske temaene som har vært dominerende i denne perioden, ha røtter mye lenger tilbake. Fagområdet bidrar slik til å skape historisk bevissthet og evne til dybderefleksjon om vår egen tid. Undervisningsmessig er dette et felt svært mange av våre studenter er opptatt av, ikke minst MA-studentene. En styrking av fagområdet vil også øke våre studenters ferdigheter og muligheter på arbeidsmarkedet.

3. Minoritetenes idéhistorie

Fagområdet omfatter forestillinger om og hos «de andre» i vår egen historie. Det dreier seg på den ene side om hvordan myndigheter og eliter har betraktet svake eller uglesette individer og grupper i samfunnet (barn, kjettere, handikappede, lovbrytere, gale, urfolk, hekser, flyktninger, asylsøkere, osv.) og på den annen side tenkningen hos marginale grupper, som enten representerer the *roads not taken* (mystikere, alkymister, alternativbevegelser, osv.), eller som vokser seg sterke og senere får en dominerende stilling (de tidlig-kristne menighetene i Romerriket, protestantiske bevegelser på 1500-tallet i Nord-Europa, radikale opplysningsfilosofer i Europa, osv.). Det eksisterer allerede en betydelig forskningstradisjon på idéhistorie på dette feltet (om barndom, mystikk, kriminalantropologi, osv.) som en stillingsinnehaver vil kunne knytte an til, videreutvikle og syntetisere. Her kan nevnes Jan-Erik Ebbestad Hansens skjellsettende artikkel «The Jews-Teachers of the Nazis? Anti-Semitism in Norwegian Anthropsophy», Nordeuropaforum 2015; Reidar Aasgaards bøker om apokryfe skrifter og forestillinger om barn (*The Childhood of Jesus: Decoding the Apocryphal Infancy Gospel of Thomas*. Wipf and Stock Publishers, 2009); Unn Falkeids redaksjon (sammen med Aileen Feng) av og bidrag i *Rethtinking Gaspara Stampa in the Canon of Renaissance Poetry* (Ashgate, 2015) og hennes artikkel om Undsets *Caterina av Siena* i *Edda. Scandinavian Journal of Literary Research* (2014); Espen Schaannings bøker på norsk om rettspsykiatrien (*Kampen om den forbryterske sjel*, 2002), botsfengslet (*Menneskelaboratoriet*, 2007) og speiderbevegelsen (*Barneridderne*, 2015).

Samarbeidsmuligheter internt og eksternt. På dette fagfeltet finnes det et bredt potensial for samarbeid på tvers av fag på HF og mellom fakultetene (pedagogikk, medisin, juss, teologi, samfunnsvitenskap). Minoritetsforskning internasjonalt er allerede etablert som et omfattende og stadig voksende felt; og idéhistorie har allerede kontakt med nettverk innen dette feltet.

Potensial for eksternfinansiering. Våre dagers migrasjon gjør dette feltet ekstra aktuelt. Eksterne finansieringskilder vil derfor være særlig interessert i forskning på utsatte gruppers historie.

Potensial for undervisningssatsning. Et slikt område vil kunne gi undervisningen en ny og viktig dimensjon som sjelden kommer fram i tradisjonelle lærebøker.

4. Kunnskaps- og vitenskapshistorie

Det kunnskaps- og vitenskapshistoriske feltet er i sterk vekst internasjonalt og hører til i en framtidsrettet idéhistorisk fagportefølje. Fokuset på vitenskapelige forestillinger, begreper, disipliner og deres historiske betydning – både for samfunnsutviklingen og for virkelighetsforståelsen – har gått fra å være en sentral til en mer marginal del av idéhistorien (delvis tilsiktet på grunn av mer materielle, teknologiske og sosiologiske tilnærminger innenfor vitenskapshistoriske studier). Men nå er feltet på vei tilbake, ikke minst takket være en bredere idéhistorisk forståelse av hva vitenskap er og har vært. Denne bredere forståelsen, som inkluderer både samfunnsvitenskapelige og humanistiske i tillegg til naturvitenskapelige tenkemåter, praksiser og teknologier, er ofte betegnet kunnskapshistorie.

Idéhistorie har allerede viktig forskning å vise til innenfor feltet, ikke minst med Espen Schaannings Foucault-inspirerte studier av vitenspolitikk (*Kampen om den forbryterske sjel*, 2002; *Menneskelaboratoriet*, 2007; *Lykkens politikk,* 2013) og Thor Inge Rørviks store bok om Universitetets historie (*Universitetet i Oslo 1870-1911: Vitenskapenes universitet*, 2011), og det er flere i fagmiljøet som for tiden arbeider med kunnskapshistoriske prosjekter. Det gjelder for eksempel Unn Falkeids tverrfaglige undersøkelser av medisinske metaforer i renessansen (se https://vitterhetsakad.academia.edu/UnnFalkeid); Anne Helness' forskning på reisebeskrivelser i renessansen, Ellen Kreftings arbeid med historieskriving på 1700-tallet (se http://www.hf.uio.no/ikos/english/research/projects/history-and-histories-in-eighteenth-century-denmar/) og Thomas Kroghs forskning på historieteori og politisk filosofi (jf. «History of Ideas: An Idea of History», i *Boundaries of History,* SAP, 2105; «Jean Bodin: The modern state comes into beeing», i *Philosophy of Justice,* Springer, 2015; *Technology and Rationality,* Ashgate 1998).

Samarbeidsmuligheter internt og eksternt. Kunnskaps- og vitenskapshistoriefeltet gir svært store muligheter for tverrfaglig, tverrfakultært og internasjonalt forskningssamarbeid.

Potensial for eksternfinansiering. Feltet gir idéhistoriefaget mulighet til å delta i nye integrative og radikalt tverrfaglige satsningsområder som for eksempel *environmental humanities* og *medical humanities*. Følgelig er det et felt som har høy aktualitet og relevans, og som kan bidra med svært viktig humanvitenskapelig kunnskap i møte med dagens store samfunnsutfordringer. Det betyr i sin tur at potensialet for eksternfinansiering er betydelig.

Potensial for undervisningssatsning. Kunnskapshistorie står allerede sentralt i det nye masterprogrammet i Europeisk kultur, som med en stilling innenfor feltet kan få styrket den forskningsbaserte undervisningen ytterligere.